

ÚRSKURÐARNEFND UM VIÐSKIPTI VIÐ FJÁRMÁLAFYRIRTÆKI

Fjármálaeftirlitið · Suðurlandsbraut 32 · 108 Reykjavík · Sími: 525 2700 · Fax: 525 2727

Ár 2003, þriðjudaginn 18. febrúar, er fundur haldinn í Úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Guðjón Ólafur Jónsson, formaður, Helgi Sigurðsson, Íris Ösp Ingjaldsdóttir, Ólöf Embla Einarsdóttir og Sölvi Sölvason.

Fyrir er tekið **mál nr. 18/2002:**

M
gegn
fjármálafyrirtækinu F

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r:

I

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M, hér eftir nefnt sóknaraðili, annars vegar, og fjármálafyrirtækið F, hins vegar, hér eftir nefnt varnaraðili.

Málið barst úrskurðarnefnd 27. nóvember 2002 með ódagsettri kvörtun sóknaraðila. Með bréfi nefndarinnar, dagsettu sama dag, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi hans, dagsettu 18. desember 2002. Bréfið var sent sóknaraðila og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir bárust ekki.

Málið var tekið fyrir á fundum nefndarinnar 19. desember 2002 og 6. og 10. janúar og 13. og 18. febrúar 2003.

II.

Málsatvik.

Hinn 28. desember 1995 gaf A, út skuldabréf nr. XXXX að fjárhæð kr. 30.000.000 til varnaraðila. Skyldi lánið endurgreiðast með 30 afborgunum á þriggja mánaða fresti, í fyrsta skipti 1. mars 1996. Var B settur að veði til tryggingar skilvísium greiðslum. Veðið var síðan flutt á C (síðar D) hinn 30. apríl 1997 og hinn 8. ágúst 1998 var einnig tekið veð í B. Hinn 22. desember 1997 voru gerðar breytingar á greiðsluskilmálum bréfsins, m.a. þess efnis að lánið skyldi eftirleiðis tengt gengi þýsks marks (DEM). Voru eftirstöðvar þann dag DEM 679.908,37 og bréfið þá nr. XXXX. Hinn 25. febrúar 1999 var D leyst úr veðböndum og nýtt veð tekið í E (síðar C). Hinn 27. október 1999 var samið um veðflutning, skuldskeytingu og skilmálabreytingu og yfirtók sóknaraðili þá skyldur skuldara samkvæmt fyrrgreindu skuldabréfi. Jafnframt var veðið flutt af B og síðargreindum C og lánið tryggt með 7. veðrétti í F og 3. veðrétti í G (síðar H). Hinn 5. október 2001 var I sett að veði og H

Hinn 22. desember 1997 gaf A út tvö skuldabréf nr. XXXX og XXXX til varnaraðila, annars vegar að fjárhæð 124.498.358,26 japönsk jen og hins vegar DEM 1.060.412,21, sem greiða skyldi að fullu með 48 afborgunum á þriggja mánaða fresti, í fyrsta skipti 5. júlí 1998. Voru lánin tryggð með 3. og 4. veðrétti í C (síðar D), en síðar var einnig tekið veð í B. Hinn 25. febrúar 1999 var tekið nýtt veð í E (síðar C). Hinn 27. október 1999 var samið um veðflutning, skuldskeytingu og skilmálabreytingu og yfirtók sóknaraðili þá skyldur skuldara samkvæmt fyrrgreindu skuldabréfi. Jafnframt var veðið

flutt af B og síðargreindum C og lánin tryggð með 6. og 8. veðrétti í F og 2. og 4. veðrétti í G (síðar H). Hinn 5. október 2001 var I sett að veði og H í framhaldinu leystur úr veðböndum.

Hinn 21. september 2001 tilkynnti varnaraðili sóknaraðila bréflaga um að varnaraðili hygðist í samræmi við ákvæði skuldabréfanna breyta vaxtaálagi samkvæmt þeim „úr LIBOR plús 2,20% álag í LIBOR plús 3,50% álag“. Var sóknaraðila veittur 30 daga frestur til að greiða lánið upp að fullu með því álagi sem í gildi var fram að breytingunni. Þá sagði jafnframt að bærist ekki tilkynning um slíkt frá sóknaraðila tæki breyting á vaxtaálagi gildi að liðnum 30 dögum. Ennfremur var þess getið að ekki kæmi til uppgreiðsluþóknunar kysi sóknaraðili að greiða lánin upp.

Af gögnum málsins verður ráðið að sóknaraðili hafi verið ósáttur við hækkun vaxtaálags og hafi í því skyni leitað leiða til að endurfjármagna lánin. Með rafpósti, dagsettum 5. maí 2002, spurðist sóknaraðili fyrir um það hvort varnaraðili væri fánlegur til að framselja J umrædd skuldabréf í því skyni að spara sóknaraðila stimpilgjöld. Svaraði varnaraðili því til daginn eftir að það ætti að vera hægt enda yrðu bréfin greidd upp.

J hafði síðan milligöngu um uppgreiðslu lánanna. Í rafpósti varnaraðila til starfsmanns þess fjármálafyrirtækis kemur m.a. fram að varnaraðili muni framselja J bréfin þegar þau hefðu verið greidd að fullu. Var jafnframt í póstinum gefið upp uppgreiðsluverðmæti viðkomandi skuldabréfa. Bréfin voru greidd upp 6. júní 2002 og framseld J. Gaf varnaraðili þá út kvittanir fyrir greiðslu lánanna og er þar tilgreindur sem kostnaður uppgreiðsluþóknunar af öllum bréfunum, alls 9.491,35 evrur og 1.327.983 japönsk jen eða sem svarar kr. 1.772.428 miðað við sölugengi hlutaðeigandi gjaldmiðla þann dag.

Með rafpósti, dagsettum 13. september 2002, kvartaði starfsmaður J við varnaraðila yfir umræddri uppgreiðsluþóknun. Hið sama gerði sóknaraðili með rafpósti 14. og 18. október 2002 og óskaði þá eftir því að þóknunin yrði endurgreidd félaginu. Með bréfi, dagsettu 4. nóvember 2002, hafnaði varnaraðili þessari kröfu sóknaraðila.

Málinu var skotið til úrskurðarnefndarinnar með ódagsettri kvörtun, móttækinni 27. nóvember 2002.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðili vísar til þess að engin ákvæði séu í umræddum skuldabréfum um uppgreiðsluþóknun og aldrei hafi komið fram sá skilningur varnaraðila að um slíka þóknun yrði að ræða. Hafi varnaraðili samþykkt án skilyrða um uppgreiðsluþóknun að viðkomandi skuldabréf yrðu greidd upp fyrir en gert var ráð fyrir í bréfunum og viðaukum þeirra.

Sóknaraðili mótmælir því að tilkynning varnaraðila um breytingu á vaxtaálagi hafi einhverja þýðingu í þessu sambandi. Geti texti þar um uppgreiðsluþóknun ekki veitt varnaraðila rétt sem hann hafi ekki haft fyrir. Þá sé ennfremur um framsal krafna að ræða en ekki uppgreiðslu á skuldinni. Þá mótmælir sóknaraðili því að varnaraðili geti byggt rétt sinn á texta í skuldabréfunum um kostnað samkvæmt gjaldskrá enda komi fram í bréfi varnaraðila að hann sé að innheimta umrædda þóknun fyrir því að verða af ávöxtun fjár síns. Þá sé ekki að finna í gjaldskrá varnaraðila ákvæði um að greiða skuli sérstaka þóknun til varnaraðila við framsal á skuld til annars fjármálafyrirtækis eða bætur vegna tapaðrar ávöxtunar.

Sóknaraðili kveðst vísa málinu til úrskurðarnefndarinnar í því skyni að hún hlutist til um leiðréttingu málsins.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili vísar öllum málatilbúnaði sóknaraðila á bug og telur sig hafa verið í fullum rétti þá er hann innheimti umdeilda uppgreiðsluþóknun.

Varnaraðili vísar til þess að í tilkynningu sinni til sóknaraðila, dagsettri 21. september 2001, komi skýrt fram að varnaraðili hygðist innheimta uppgreiðsluþóknun kæmi til uppgreiðslu umræddra skuldabréfa af öðrum ástæðum en vegna vaxtahækkunar eða eftir þann frest sem veittur var í tilkynningunni. Fælist því áskilnaður um uppgreiðsluþóknun í tilkynningunni kæmi til uppgreiðslu við aðrar aðstæður en leiddu af hækkan vaxtaálags. Kveður varnaraðili gjaldskrá sína gera ráð fyrir slíkri þóknun eða sem svari 0,2% fyrir hvert ár sem eftir sé af lánstíma. Hafi átta ár verið eftir af lánstíma skuldabréfa þeirra sem hér um ræðir og sé uppgreiðsluþóknun því 1,6% eins og fram komi á kvittunum sem sendar voru sóknaraðila 6. júní 2002.

Varnaraðili kveður sóknaraðila ekki hafa nýtt sér heimild til uppgreiðslu án kostnaðar eins og honum hafi verið heimilt innan 30 daga frá dagsetningu tilkynningar sóknaraðila. Hafi sóknaraðili síðar leitað eftir því við varnaraðila að bréfin yrðu framseld J í því skyni að spara sóknaraðila stimpilgjöld. Hafi sóknaraðila verið tjáð að það ætti að vera unnt yrðu bréfin greidd upp. Hafi skilyrði fyrir afhendingu bréfanna því verið sett með skýrum hætti.

Varnaraðili segir það leiða af almennum reglum kröfu- og samningaréttar að borið hafi að efna þann samning sem í skuldabréfunum fólst á þeim tíma og með þeim hætti sem efni þeirra beri með sér. Hafi því verið óheimilt án sérstaks samþykkis kröfuhafa að breyta þeim samningi. Óski skuldari eftir breytingu á efndatíma eða efndahætti setji varnaraðili í tilvikum sem þessum það skilyrði að greidd sé uppgreiðsluþóknun samkvæmt gjaldskrá sem sé öllum aðgengileg.

Varnaraðili vísar til þess að sóknaraðili hafi ekki gert athugasemdir við innheimtu uppgreiðsluþóknunar fyrr en rúmum þremur mánuðum eftir að hann fékk sendar kvittanir fyrir greiðslu skuldabréfanna. Í það minnsta hafi honum mátt vera ljóst með hliðsjón af fyrri samskiptum aðila að krafist yrði uppgreiðsluþóknunar.

V.

Niðurstaða.

Af gögnum málsins verður ráðið að umdeild uppgreiðsluþóknun sem varnaraðili innheimti hinn 6. júní 2002 hafi numið alls 9.491,35 evrum og 1.327.983 japönskum jenum eða sem svarar kr. 1.772.428 miðað við sölugengi hlutaðeigandi gjaldmiðla þann dag. Þykir mega skilja málatilbúnað sóknaraðila svo að hann krefjist þess að varnaraðili greiði honum þá fjárhæð en varnaraðili hefur ekki gert athugasemdir við málatilbúnað sóknaraðila að þessu leyti. Málatilbúnaður varnaraðila verður ekki skilinn á annan veg en að hann krefjist þess að kröfum sóknaraðila verði hafnað.

Í kröfurétti gildir sú meginregla að skuldari skuli efna skyldur sínar á þeim stað og tíma og með þeim hætti sem samið er um hverju sinni. Kjósi skuldari að efna skyldur sínar fyrr en um er samið þarf að semja þar um við kröfuhafa sem kann að setja fram skilyrði fyrir slíkum efndum, þ. á m. greiðslu sérstakrar uppgreiðsluþóknunar. Gera verður kröfur til þess að slík uppgreiðsluþóknun sé sett fram með skýrum hætti.

Í umræddum þremur skuldabréfum er kveðið á um að skuldari skuldbindi sig til að greiða á hverjum umsaminna gjalddaga kostnað af innheimtu hverrar greiðslu af viðkomandi bréfi samkvæmt gjaldskrá varnaraðila. Þar er jafnframt að finna ákvæði um færslu skuldabréfanna milli vaxtaflokka. Er þar mælt fyrir um það að vilji skuldari ekki una við breytinguna sé honum heimilt að greiða skuldina upp með því vaxtaálagi sem í gildi var fram að breytingunni enda hafi hann að fullu greitt skuldina innan 30 daga frá dagsetningu tilkynningar fjármálafrirtækisins. Í tilkynningu varnaraðila til sóknaraðila um breytingu á vaxtaálagi, dagsettri 21. september 2001, var tiltekið að uppgreiðsluþóknun kæmi ekki til kysis sóknaraðili að greiða lánin upp.

Ekki er að finna í téðum skuldabréfum nein ákvæði um uppgreiðslu þeirra. Þá verður fyrrgreind tilkynning varnaraðila ekki skilin svo að sóknaraðili hafi mátt ætla að uppgreiðsluþóknunar yrði skilyrðislaust krafist kæmi til uppgreiðslu bréfanna eftir umræddan 30 daga frest og breytingu á vaxtaálagi. Verður innheimta slíkrar þóknunar rúmum átta og hálfum mánuði eftir dagsetningu umræddrar tilkynningar ekki réttlætt með vísan til hennar. Er þá og til þess að líta að hækkun á vaxtaálagi hafði þá þegar verið í gildi um nokkurt skeið.

Af gögnum málsins verður ekki ráðið að varnaraðili hafi nokkru sinni gert sóknaraðila kunnugt um að sérstakrar þóknunar yrði krafist við uppgreiðslu skuldabréfanna og þar með gefið sóknaraðila færi á að meta hvort hann vildi greiða upp bréfin þrátt fyrir umrædda þóknun. Í þessu sambandi er þess sérstaklega að geta að í málinu liggja fyrir afrit af rafpósti milli starfsmanns J, sem hafði milligöngu um uppgreiðslu lánsins fyrir hönd sóknaraðila, og varnaraðila þar sem varnaraðili er sérstaklega inntur eftir því hvort hann muni ekki gefa upp stöðu lánanna í viðkomandi myntum, þ.e. höfuðstól og vexti, og yrði sú fjárhæð greidd inn á reikning varnaraðila. Í svari varnaraðila er tilgreint uppgreiðsluverðmæti viðkomandi skuldabréfa í einni ósundurliðaðri fjárhæð fyrir hvert skuldabréf. Mátti sóknaraðili miðað við fyrrgreind samskipti ekki vænta annars en að tilgreind fjárhæð skuldar samkvæmt hverju skuldabréfanna tæki einungis til höfuðstóls og vaxta eins og reiknað hafði verið með af hans hálfu. Var því sérstök ástæða fyrir varnaraðila að vekja athygli sóknaraðila á því að hann hygðist krefjast sérstakrar uppgreiðsluþóknunar enda mátti honum vera ljóst að af hálfu sóknaraðila var einungis reiknað með greiðslu höfuðstóls og vaxta. Verður varnaraðili, sem hefur atvinnu af bankaviðskiptum og býr yfir mikilli sérfræðiþekkingu á því sviði, að bera allan halla af því hvernig staðið var að málum af hans hálfu við uppgreiðslu bréfanna og að hafa ekki sett fram með skýrum hætti kröfu um sérstaka þóknun af því tilefni.

Með vísan til alls framanritaðs og að öðru leyti til atvika máls þykir rétt að taka kröfu sóknaraðila til greina og gera varnaraðila að greiða honum kr. 1.772.428. Eins og málatilbúnaði sóknaraðila er háttað þykir ekki koma til álita að kveða á um vexti og/eða dráttarvexti af þeirri fjárhæð.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Varnaraðili, fjármálafyrirtækið F, greiði sóknaraðila, M, kr. 1.772.428.

Reykjavík, 18. febrúar 2003.

Guðjón Ólafur Jónsson

Íris Ösp Ingjaldsdóttir

Helgi Sigurðsson

Ólög Embla Einarsdóttir

Sölvi Sölvason